

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/69/2019
Identifikačné číslo spisu: 8018200415
Dátum vydania rozhodnutia: 30.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8018200415.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: Nemocnica Dr. Vojtecha Alexandra v Kežmarku n. o., IČO: 37886436, so sídlom Huncovská 42, 060 01 Kežmarok, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovanej č. 55095-2/2018-BA zo dňa 13.06.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 8Sa/37/2018-109 zo dňa 28.02.2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 8Sa/37/2018-109 zo dňa 28.02.2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Poprad, ako prvostupňový správny orgán, rozhodnutím č. 700-3080020018-GC04/18, zo dňa 13.03.2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), predpísala žalobcovi ako zamestnávateľovi penále v sume 58.053,39 eura, vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného na úrazové poistenie, poistného na garančné poistenie, poistného na poistenie v nezamestnanosti a poistného do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) za obdobie január 2009 až marec 2010 vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, ktorý predchádza dňu zverejnenia uznesenia o potvrdení reštrukturalizačného plánu v Obchodnom vestníku (t. j. do dňa 20.06.2012).

2. Vydaniu prvostupňového rozhodnutia predchádzalo vydanie rozhodnutí pobočky Sociálnej poisťovne, ktorými bolo penále za sporné obdobie predpísané na základe predchádzajúcich kontrol odvodu poistného a príspevkov.

3. Proti prvostupňovému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie.

4. Žalovaná preskúmala prvostupňové rozhodnutie a rozhodnutím č. 55095-2/2018-BA zo dňa 13.06.2018 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“), prvostupňové rozhodnutie vo výroku zmenila tak, že text „odo dňa splatnosti poistného a povinných príspevkov“ nahradila textom „odo dňa nasledujúceho po dni začatia predchádzajúcej kontroly (16. januára 2012)“. V ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

II.

5. Žalobca podal proti napadnutému rozhodnutiu žalovanej správnu žalobu podľa tretej hlavy tretej časti zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „SSP“). V žalobe namieta, že rozhodnutia správnych orgánov, ktorými bolo predpísané penále za neuhradenie poistného a príspevkov považuje za nezákonné a v rozpore so základnými zásadami reštrukturalizačného konania. Argumentácia žalobcu spočívala v tom, že potvrdením reštrukturalizačného plánu súdom a zverejnením uznesenia súdu o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku záväzok žalobcu ako dlžníka sa z hodnoty 100 % zmenil na hodnotu 8 %. Žalovaná preto nemôže predpisovať penále z časti pohľadávok, ktoré zanikli schválením reštrukturalizačného plánu. Žalovaná reštrukturalizačný plán ako právnu skutočnosť meniacu obsah žalobcovho záväzku nezobrala do úvahy. Na základe horeuvedených skutočností žalobca žiadal, aby súd zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

6. Žalovaná sa k žalobe vyjadrila písomne a navrhla žalobu ako nedôvodnú zamietnuť. Mala za to, že žiadne ustanovenie zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“) nebráni Sociálnej poisťovni po ukončení reštrukturalizácie predpísať penále povinnému subjektu, ktorý prešiel procesom reštrukturalizácie. Na základe tejto skutočnosti vydaním napadnutého rozhodnutia nedošlo k porušeniu zákona č. 7/2005 Z. z.. Podľa právneho názoru žalovanej do potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom existuje pohľadávka na poistnom a príspevkoch v pôvodnej nezmenenej výške, a preto Sociálnej poisťovni nič nebráni v tom, aby penále z pohľadávky na poistnom a príspevkoch predpísala až do dňa, ktorý predchádza dňu zverejnenia uznesenia o potvrdení reštrukturalizačného plánu v Obchodnom vestníku z pôvodnej, celej výšky poistného a príspevkov.

7. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 8Sa/37/2018-109 zo dňa 28.02.2019 (ďalej len „rozsudok“) žalobu zamietol a účastníkom nárok na náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozhodnutia žalovanej, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozhodnutia. K námietkam žalobcu krajský súd uvádzal, že z § 240 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vyplýva povinnosť, nie možnosť predpísať penále každému platiteľovi poistného na sociálne poistenie, ktorý porušuje svoje zákonné odvodové povinnosti. Správny súd konštatuje, že penále upravené zákonom o sociálnom poistení, sa nepovažuje za príslušenstvo istiny, ale penále vzniká samostatne a stáva sa pohľadávkou až jeho predpísaním, ktorú je možné vymáhať na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia. Podľa názoru krajského súdu Sociálna poisťovňa bola oprávnená predpísať penále žalobcovi aj po začatí reštrukturalizačného konania, pretože predmetné penále vzniklo ako pohľadávka až po povolení reštrukturalizácie, a teda s poukazom na uvedenú skutočnosť ide o prednostnú pohľadávku, na ktorú nepôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania, ani sa nezahŕňa do reštrukturalizačného plánu. Krajský súd zároveň poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 9Sžso/10/2013 zo dňa 28.04.2014, kde bol predmetom sporu stret pohľadávky na penále podľa zákona o sociálnom poistení a reštrukturalizačného konania, zo záveru ktorého vyplýva, že kým penále nie je predpísané právoplatným rozhodnutím, Sociálna poisťovňa ho nemôže uplatňovať ako existujúcu pohľadávku v reštrukturalizačnom konaní. Na základe hore uvedených skutočností krajský súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, ktorá by závery správnych orgánov spochybnila, preto si ich osvojil a pri posudzovaní vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia z nich vychádzal. S ohľadom na vyššie uvedené konštatoval, že konanie žalovanej, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia bolo realizované v súlade so zákonom a zákonné a vecne správne bolo i napadnuté rozhodnutie. Preto podľa § 190 SSP žalobu ako nedôvodnú zamietol.

III.

8. Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasačnou stížnost navrhuje, aby odvolací soud změnil rozsudek tak, že zruší napadnuté rozhodnutí správního orgánu a věc mu vrátí na další konání. Stěžovatel má za to, že krajský soud nesprávně právně posúdil věc a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu. Podľa názoru stěžovateľa krajský súd sa nevysporiadal s otázkou, či po začatí reštrukturalizačného konania mohol byť žalobca v omeškani s dlhom na poistnom. K vzniku pohľadávky na penále uviedol, že penále bolo predpísané až po schválení reštrukturalizačného plánu, a preto právo na penále po potvrdení reštrukturalizačného plánu konkurzným súdom mohlo byť predpísané len vo výške 8 % z celkového dlhu uplatneného v reštrukturalizačnom konaní, pretože schválením reštrukturalizačného plánu prihlásené pohľadávky zanikli v rozsahu 92 %. Stěžovateľ ďalej namieta, že krajský súd sa nesprávně vysporiadal s otázkou, či žalovaná mohla predpísať žalobcovi penále z dlžnej sumy poistného rozhodnutím o predpísaní poistného, ktoré bolo riadne prihlásené v reštrukturalizácii písomnou prihláškou, a to až po potvrdení reštrukturalizačného plánu. Má za to, že rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, na ktoré poukázal krajský súd sú neaplikovateľné na túto vec a na podporu svojich tvrdení poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 9Sžo/84/2014 zo dňa 28.06.2016 a 9Sžsk/48/2017 zo dňa 27.06.2018. Na základe horeuvedených skutočností žalobca považuje rozsudok a napadnuté rozhodnutie za vydané v rozpore so zákonom a z tohto dôvodu žiada, aby kasačný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku súdu s poukazom na § 462 ods. 2 SSP zmenil rozsudok tak, že zruší napadnuté rozhodnutie správního orgánu a věc mu vrátí na ďalšie konanie. Zároveň žiadal priznať náhradu trov kasačného konania v rozsahu 100 %.

9. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žiadala, aby kasačný súd zamietol kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú. Mala za to, že žalobca neuviedol také námietky v rámci kasačnej sťažnosti, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie rozhodnutia Sociálnej poisťovne. Žalovaná zotrúva na právnom názore, že penále za sporné obdobie bolo predpísané v súlade so zákonom o sociálnom poistení, pretože do dňa potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom je stále dlžnou sumou poistného a príspevkov za obdobie január 2009 až marec 2010 pôvodná nezmenená suma. Preto Sociálna poisťovňa postupovala v súlade so zákonom, ak penále za obdobie január 2009 až marec 2010 predpísala až do dňa, ktorý predchádza dňu zverejnenia uznesenia o potvrdení reštrukturalizačného plánu dlžníka v Obchodnom vestníku v pôvodnej výške.

IV.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu (stěžovateľa) je dôvodná.

11. Podľa § 240 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., ak tento zákon neustanovuje inak, právo uplatňovať svoje nároky počas reštrukturalizácie majú len veritelia, ktorí spôsobom ustanoveným týmto zákonom prihlásili svoje pohľadávky. Ak sa tieto nároky v reštrukturalizácii riadne a včas neuplatnia prihláškou, právo vymáhať tieto nároky voči dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká.

13. Podľa § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., pohľadávky, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas

reštrukturalizačného konania, pracovnoprávne nároky, na ktoré nárok vznikol za obdobie kalendárneho mesiaca, v ktorom došlo k začatiu reštrukturalizačného konania, odmena správcu a nepeňažné pohľadávky sa v reštrukturalizácii neuplatňujú prihláškou (ďalej len „prednostné pohľadávky“). Na prednostné pohľadávky nepôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania ani sa nezahŕňajú do reštrukturalizačného plánu, ibaže s tým ich veritelia súhlasia.

14. Podľa § 132 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., reštrukturalizačný plán (ďalej len „plán“) je listina upravujúca vznik, zmenu alebo zánik práv a záväzkov osôb v nej uvedených (ďalej len „účastník plánu“), ako aj rozsah a spôsob uspokojenia tých účastníkov plánu, ktorí sú veriteľmi prihlásených pohľadávok, prípadne akcionármi dlžníka. Po potvrdení plánu súdom je plán záväzný pre všetkých účastníkov plánu.

15. Podľa § 135 ods. 2 písm. a/ zákona č. 7/2005 Z. z., opisná časť plánu musí obsahovať tiež podrobný opis opatrení potrebných na dosiahnutie účelu reštrukturalizácie, ktorými sú najmä zmeny pohľadávok veriteľov, najmä predĺženie lehoty ich splatnosti alebo ich čiastočné odpustenie, alebo ich uznanie za nevymáhateľné.

16. Podľa § 155 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., ustanovenia plánu sa zverejnením uznesenia o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku stávajú účinnými voči všetkým účastníkom plánu; ustanovenia plánu o novom úvere sú účinné voči každému.

17. Podľa § 155 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z., plán potvrdený súdom sa považuje za právny úkon urobený vo forme a spôsobom, ktorý je vyžadovaný osobitnými predpismi pre vznik, zmenu alebo zánik práv alebo záväzkov obsiahnutých v pláne. Ak je pre vznik, zmenu alebo zánik práva alebo záväzku obsiahnutého v pláne potrebné rozhodnutie príslušného orgánu, právo alebo záväzok vznikne, zmení sa alebo zanikne až rozhodnutím príslušného orgánu; príslušný orgán nemôže odmietnuť vydať potrebné rozhodnutie len z dôvodu, že plán ako právny úkon nie je urobený vo forme alebo spôsobom vyžadovaným osobitným predpisom.

18. Uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 3R 10/2011 zo dňa 03.01.2012 začalo reštrukturalizačné konanie voči žalobcovi. Uznesenie bolo zverejnené v Obchodnom vestníku č. 6/2012 dňa 10.01.2012.

19. Uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 3R 10/11 zo dňa 17.01.2017 bola povolená reštrukturalizácia žalobcu. Uznesenie o povolení reštrukturalizácie bolo publikované v Obchodnom vestníku č. 15/2012 dňa 23.01.2012.

20. Uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 3R/10/2011, zo dňa 13.06.2012 bol potvrdený reštrukturalizačný plán dlžníka a reštrukturalizácia dlžníka sa skončila. Predmetné uznesenie Okresného súdu Prešov bolo publikované v Obchodnom vestníku č. 118/2012 dňa 20.06.2012. Potvrdením reštrukturalizačného plánu súdom a zverejnením uznesenia súdu o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku pohľadávka žalovanej (veriteľa) bola zaradená do skupiny pre nezabezpečených veriteľov s výškou uspokojenia 8 %, s dobou uspokojenia do 5 rokov od potvrdenia plánu súdom, a to štyrmi splátkami.

21. Kasačný súd sa nestotožňuje s tvrdením krajského súdu a žalovanej, na základe ktorého do potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom existuje pohľadávka na poistnom a povinných príspevkoch v pôvodnej a nezmenenej výške, a teda zmena v počítaní penále sa dotýka až obdobia po zverejnení uznesenia o potvrdení reštrukturalizačného plánu. V tejto súvislosti kasačný súd uvádza, že v otázke penále je rozhodný skutkový a právny stav ku dňu vydania rozhodnutia, nie stav predchádzajúci tomuto dňu, nech už bol akýkoľvek. Kasačný súd má za to, že pohľadávka na penále nevzniká v dôsledku samotného nesplnenia si povinnosti riadne a včas odvieť poistné a príspevky, ale až právoplatnosťou rozhodnutia o predpísaní penále.

22. Penále predstavuje inštitút sankčného charakteru voči osobám, povinným odvádzať poistné na

sociálne poistenie, ktoré poistné neodviedli riadne a včas. Penále teda nie je zákonným úrokom z omeškania ako príslušenstvo pohľadávky na poistné, ale samostatnou pohľadávkou, ktorá je vymáhateľná až jej právoplatným predpísaním žalovanou. Zákonodarca síce nestanovil žalovanej lehotu, v ktorej bolo potrebné penále predpísať, avšak z tejto skutočnosti nevyplýva, že reštrukturalizačné konanie by malo byť pre žalovanú irelevantné. Ustanovenie § 240 zákona o sociálnom poistení je možné aplikovať len vo vzájomnej súvislosti s ďalšími právnymi predpismi. V prejednávanom prípade je zákon o konkurze a reštrukturalizácii lex specialis voči zákonu o sociálnom poistení, ktorý predstavuje lex generalis.

23. Ak sú splnené predpoklady ustanovené v § 240 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, žalovaná, resp. jej pobočka má právo predpísať penále. Sociálna poisťovňa (pobočka) v čase vydania rozhodnutia o predpísaní penále vedela o schválení reštrukturalizačného plánu a o zmene splatnosti, resp. výšky pohľadávky na poistnom, od ktorého závisí predpísanie penále. Žalovaná vydala napadnuté rozhodnutie po zverejnení reštrukturalizačného plánu a po ukončení reštrukturalizácie žalobcu. Na základe hore uvedených skutočností kasačný súd konštatuje, že krajský súd pochybil, keď sa nezaoberal skutočnosťou, že žalovaná predpísala penále z nezmenenej výšky poistného v čase, keď už bol účinný reštrukturalizačný plán, ktorým bola výška a splatnosť poistného zmenená.

24. Reštrukturalizácia je zákonom riadený proces ozdravenia podniku, ktorého cieľom je uspokojenie veriteľov vo väčšom rozsahu ako pri konkurze a zachovanie prevádzky podniku. Na ten účel zákon pripúšťa, aby prostredníctvom reštrukturalizačného plánu dochádzalo k rôznym zmenám v právach a povinnostiach dlžníka v reštrukturalizácii a jeho veriteľov.

25. Medzi opatrenia potrebné na dosiahnutie cieľa reštrukturalizácie, patrí aj predĺženie lehoty splatnosti pohľadávok veriteľov, resp. aj ich čiastočné odpustenie, čo vyplýva z § 135 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z..

26. Závazná časť plánu obsahuje určenie všetkých práv a záväzkov, ktoré majú účastníkom plánu podľa plánu vzniknúť, zmeniť sa alebo zaniknúť, pričom ako vyplýva z § 132 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., po potvrdení plánu súdom je plán záväzný pre všetkých účastníkov plánu.

27. Z uznesenia Okresného súdu Prešov sp. zn. 3R/10/2011, zo dňa 13.06.2012 vyplýva, že pohľadávka Sociálnej poisťovne bola zaradená do skupiny pre nezabezpečených veriteľov s výškou uspokojenia 8 %, s dobou uspokojenia do 5 rokov od potvrdenia plánu súdom, a to štyrmi splátkami. Plán sa stal účinným dňom zverejnenia uznesenia v Obchodnom vestníku. Týmto dňom zároveň došlo k zmene v záväzku žalobcu voči žalovanej, a to tak ku odpusteniu časti pohľadávky žalovanej z titulu poistného, ako aj k zmene splatnosti tej časti pohľadávky žalovanej, ktorá reštrukturalizačným plánom odpustená nebola.

28. Po dni schválenia reštrukturalizačného plánu preto mala žalovaná právo predpísať žalobcovi penále len vtedy, ak sa dostal do omeškania s platením takto zmenenej pohľadávky, t. j. ak žalobca neodviedol niektorú splátku včas alebo ju odviedol v nižšej sume. Žalovaná, resp. prvostupňový správny orgán tak však neurobili a povahu reštrukturalizačného plánu ako právneho úkonu meniaceho práva a povinnosti do úvahy v rozpore so zákonom nezobrali. Vzhľadom na zmenu výšky a splatnosti poistného bolo penále za dlh na poistnom a príspevkoch za mesiace obdobie január 2009 až marec 2010 za každý deň omeškania od 16.01.2012 bolo preskúmaným rozhodnutím žalovanej žalobcovi predpísané v rozpore so zákonom.

29. Na základe hore uvedených skutočností Najvyšší súd SR konštatuje, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku nezaoberal účinkami reštrukturalizačného plánu vo vzťahu k splatnosti pohľadávky žalovanej.

30. Predpokladom predpísania penále je omeškanie s plnením poistného za určité obdobie. Vzhľadom na to, že uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 3R 10/2011 zo dňa 03.01.2012 bolo začaté voči žalobcovi reštrukturalizačné konanie, do ktorého bola prihlásená aj pohľadávka na poistnom, ktorá

podmieňovala predpísanie penále a reštrukturalizačný plán zmenil lehotu splatnosti/výšku pohľadávky na poistnom, bolo potrebné zaoberať sa tým, či a kedy došlo k omeškaniu žalobcu s poistným (už podľa schváleného reštrukturalizačného plánu) a teda, či boli splnené zákonné predpoklady na predpísanie penále.

31. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd kasačnú sťažnosť za dôvodnú a rozhodol podľa § 462 ods. 1 SSP tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie.

32. V ďalšom konaní krajský súd bude postupovať v naznačenom smere tak, aby odstránil vyššie uvedené pochybenia. Nové rozhodnutie vo veci riadne odôvodní. Právnym názorom kasačného súdu je pri novom rozhodovaní vo veci správny orgán viazaný (§ 469 SSP).

33. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

34. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.